

Fundacja Rozwoju
Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Bażyńskiego 1A
80-952 Gdańsk

Raport dotyczący działalności Błękitnej Szkoły w okresie 01.01.2010r. – 31.12.2010r.

Już od ponad 10 lat funkcjonuje w Helu prowadzony przez pracowników Stacji Morskiej, a finansowany dzięki Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku, projekt edukacyjny „Błękitna Szkoła”. Jest on skierowany do zorganizowanych grup młodzieży uczęszczających do szkół różnego szczebla w województwie pomorskim, a także spoza niego.

Zainteresowanie udziałem w krótkich lekcjach oraz jedno- i dwudniowych warsztatach często przewyższa nasze możliwości przyjmowania na zajęcia chętnych grup. Od wielu lat zauważamy, iż większą popularnością nasze zajęcia cieszą się w miesiącach wiosennych oraz jesiennych. W czasie wakacji szkolnych prowadzimy również lekcje dla kolonii oraz zorganizowanych grup turystów. Niesprzyjająca pogoda w miesiącach późnojesiennych oraz zimowych zazwyczaj powoduje spadek liczby przeprowadzonych kursów i lekcji, choć w tym roku ta tendencja jest mniej wyraźna. W związku ze zwiększającą się popularnością projektu i znacznym napływem dotacji unijnych, zaobserwowaliśmy wzmożone zainteresowanie naszą ofertą także w listopadzie i grudniu, czego odzwierciedleniem jest rekordowa w tym roku liczba uczniów, który w tym okresie wzięli udział w zajęciach.

Czas, w którym odwiedzało nas mniej uczniów został wykorzystany na dopracowanie pomocy dydaktycznych pomocnych w prowadzeniu zajęć na temat geografii Bałtyku oraz pochodzenia i znaczenia bursztynu. Wzbogacono i uaktualniono prezentacje multimedialne używane podczas prowadzenia warsztatów poprzez dodanie nowych zdjęć, wykresów i tabel. Powiększono także bazę ewaluacyjną, powstały nowe krzyżówki oraz testy, dzięki którym możliwe jest sprawdzanie poziomu wiedzy naszych słuchaczy (załączniki od 1 do 10).

Do nowych działań propagujących wiedzę o ekologii i biologii Morza Bałtyckiego zaliczyć należy organizację i przeprowadzenie **konkursu dla uczniów ze szkół gimnazjalnych na temat bioróżnorodności Morza Bałtyckiego** oraz sposobów jej ochrony. Miał on miejsce 12 marca 2010 roku w Gdańsku. Do współpracy z Błękitną Szkołą w ramach tegoż projektu przyłączyło się 52 uczniów z województwa pomorskiego oraz 1 z województwa kujawsko-pomorskiego, reprezentujących szkoły gimnazjalne. Konkurs został przeprowadzony na bazie zdobytej i przekazanej uczniom wiedzy podczas zeszłorocznego szkolenia organizowanego w ramach tego samego projektu dla nauczycieli ze szkół gimnazjalnych. Zadaniem każdego uczestnika szkolenia było przeprowadzenie eliminacji szkolnych, na drodze których miał zostać wytypowany uczeń, reprezentant szkoły w organizowanym konkursie międzyszkolnym.

Grupom odwiedzającym Błękitną Szkołę rozdawaliśmy sfinansowane przez WFOŚiGW w Gdańsku „Kalendarze morskiego przyrodnika”, które mają za zadanie pomóc w kształtowaniu odpowiednich postaw wobec przyrody już od najmłodszych lat. Ponadto kalendarze te były rozdawane jako nagrody w różnego rodzaju grach, konkursach i innych

zabawach edukacyjnych. Mamy nadzieję, że dystrybucja „Kalendarzy morskiego przyrodnika” pomoże promować święta i dni o charakterze przyrodniczym.

Codziennie, w porze karmienia stada hodowlanego fok szarych prowadzone były prelekcje skierowane do wszystkich odwiedzających fokarium. Przekazywano informacje dotyczące biologii i ekologii tego gatunku, projektu restytucji fok szarych na terenie polskiej części Bałtyku oraz odpowiedniego zachowania wobec zwierząt na plaży. Edukatorzy prowadziły 40% wszystkich prelekcji, co daje sumę ok. 200.000 słuchaczy. Zimą, gdy turystów jest niewielu rezygnowaliśmy z przekazu za pomocą mikrofonu na rzecz indywidualnej dyskusji z ludźmi.

Działania Błękitnej Szkoły nie kończą się tylko na Helu, edukację prowadzimy także poza tym miastem. I tak np. 6 marca 2010r. odwiedziłyśmy **Pracownię Kultury Miejskiej w Gdańsku Wrzeszczu**. Odbędzie się tam spotkanie z dorosłymi oraz dziećmi, którym nie jest obojętny los morświnów, jedynych waleni żyjących na stałe w Bałtyku. Podczas warsztatów uczestnicy wysłuchali ciekawych wykładów na temat biologii i ekologii tych morskich ssaków. Wykład przerodził się w ożywioną dyskusję, gdy zaczęto omawiać problemy, z jakimi muszą walczyć te małe walenie żyjące w Bałtyku. Po wykładzie dzieci zaprojektowały oraz wykonały plakaty informujące o tym, jak należy zachowywać się na plaży, by nie szkodzić żyjącym w morzu zwierzętom.

Uczestniczyłyśmy również w **konferencji organizowanej przez European Cetacean Society**, stowarzyszenie zajmujące się badaniami i ochroną ssaków morskich w wodach europejskich, która odbyła się w dn. 22-24.03.2010r. w niemieckim Stralsundzie. Trzydniowa konferencja poprzedzona była kilkoma warsztatami, dotyczącymi między innymi morfologii ssaków morskich, problemu przyłowu czy akustycznych urządzeń stosowanych w projektach ochrony fok i waleni, w których również uczestniczyły pracownice Błękitnej Szkoły. Wzięłyśmy również udział w obu sesjach posterowych, gdzie zaprezentowałyśmy plakat dotyczący roli edukacji w ochronie morświnów (Information and education tools in the protection of the Harbour Porpoise, *Phocoena phocoena*, in Poland - Informacja i edukacja jako narzędzia ochrony morświna w Polsce).

8 maja 2010 r. dnia o godz. 11.00 w gdyńskim **Centrum Nauki EXPERYMENT w Pomorskim Parku Naukowo-Technologicznym** odbył się wykład „SOS dla bałtyckich morświnów” przygotowany przez pracowników Stacji Morskiej IO UG w Helu. Wykład został poprowadzony przez prof. Krzysztofa Skórę oraz dwie edukatorzy prowadzące w Stacji Morskiej projekt „Błękitna Szkoła”.

W dniu 16 maja 2010 roku już po raz ósmy w Polsce świętowaliśmy **Międzynarodowy Dzień Bałtyckich Morświnów**. Stacja Morska IOUG w Helu tradycyjnie już zaaranżowała stoisko informacyjne zaopatrzone w modele morświnów naturalnej wielkości. Wzorem ubiegłych lat pojawiliśmy się w niedzielę przy pomniku morświna na Skwerze Kościuszki w Gdyni. Działania takie jak coroczna organizacja Międzynarodowego Dnia Bałtyckich Morświnów mają na celu promować wizerunek zwierzęcia wśród osób nie związanych bezpośrednio z morzem. Najmłodszy sympatycy morświnów mogli w kąciku specjalnie dla nich przygotowanym narysować lub pokolorować sylwetkę morświna i przy okazji zdobyć wiele ważnych informacji. Wszystkie prace były nagradzane różnymi upominkami i gadżetami z wizerunkiem tego małego walenia. Nie tylko najmłodszy byli zainteresowani tym co się działo na stoisku. Wielu przechodniów zadawało pytania na temat naszych projektów oraz rezultatów, które udało się już osiągnąć.

W niedzielę 30 maja 2010r. odbył się w Gdyni Piknik Naukowy zorganizowany w ramach **VIII Bałtyckiego Festiwalu Nauki**. Impreza ta promuje naukę wśród ludzi, którzy nie zawsze wiedzą, czym zajmują się instytucje naukowe o niezrozumiałych brzmących nazwach. Jak co roku, Piknik Naukowy odbywał się na Skwerze Kościuszki w Gdyni, który odwiedzany jest przez całe rodziny spacerujące w porcie w słoneczne dni. W imprezie brała również udział Stacja Morska Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego w Helu z ekspozycją zatytułowaną "Uczymy jak badać, chronić i korzystać z przyrody Morza Bałtyckiego". Nasze stoisko stało w bezpośrednim sąsiedztwie pomnika morświna. Na

pamiętkę wizyty przy stoisku Stacji Morskiej każdy odwiedzający dostawał zestaw ulotek oraz drobnych gadżetów aby mógł pogłębiać swoją wiedzę w domu.

W drugiej połowie czerwca wzięliśmy udział w projekcie **„Transfer dobrych praktyk w ochronie środowiska Bałtyku”**. To przedsięwzięcie realizowane jest przez Fundację Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego w partnerstwie ze Stacją Morską Instytutu Oceanografii Uniwersytetu Gdańskiego, organizacjami WWF Polska i WWF Niemcy oraz Muzeum Historii Naturalnej w Sztokholmie. Projekt polega na transferze z zagranicy i rozpowszechnieniu na obszarze Polski wiedzy opartej na dobrych praktykach i rozwiązaniach z zakresu ochrony środowiska Bałtyku, a przede wszystkim dwóch zagrożonych gatunków ssaków morskich: foki szarej i morświna. Po sześciu dniach podróży studyjnej po europejskich ośrodkach edukacji ekologicznej powróciliśmy do Polski z nowymi pomysłami i rozwiązaniami w zakresie ochrony środowiska Bałtyku. Miałyśmy okazję podpatrzeć szereg nowych koncepcji w dziedzinie edukacji o morzu i jego mieszkańcach, zdobyłyśmy wiedzę o akwakulturach w odwiedzanych ośrodkach. Mamy nadzieję, że uda nam się przenieść choć niektóre z tych idei na nasz grunt, by w przyszłości wiedzieć, jak lepiej gospodarować zasobami Bałtyku i ochronić jego walory przyrodnicze oraz prowadzić edukację na rzecz kształtowania pro przyrodniczych postaw w polskim społeczeństwie.

Rok szkolny 2009/2010 zaowocował także podjęciem współpracy z jedną z klas ze Szkoły Podstawowej w Helu. Pierwszoklasiści z helskiej placówki wraz ze swoją wychowawczynią regularnie raz w miesiącu uczęszczali na zajęcia w Błękitnej Szkole. Odkrywali tajemnice Bałtyku i jego mieszkańców, poznawali ryby, ssaki i ptaki nadmorskie, brali także udział w zajęciach praktycznych na plaży i rejsie statkiem. W kolejnym roku szkolnym współpraca z tym oddziałem szkolnym jest i będzie kontynuowana.

W ramach zajęć edukacyjnych nie pozostających stricte w obszarze warsztatów Błękitnej Szkoły włączyliśmy się w program „Policyjna foczka uczy zasad bezpieczeństwa”, realizowany przez Komendę Miejską Policji w Gdyni. Przygotowałyśmy materiały edukacyjne, które zostały zamieszczone w książce i zeszytach ćwiczeń dla gdyńskich pierwszoklasistów. Wybrane grupy dzieci wzięły także udział w specjalnie dla nich przygotowanych i opracowanych zajęciach edukacyjnych, dotyczących mieszkańców Bałtyku.

Również wszelkiego rodzaju informacje edukacyjne na temat projektów realizowanych przez Stację Morską (w formie ulotek, artykułów w lokalnej prasie, wywiadów telewizyjnych i radiowych, artykułów na stronie internetowej) przygotowywane są przez edukatorki. Wzięłyśmy udział w dwóch programach telewizyjnych („Zwierzakowo” oraz „Z plecakiem przez Europę”) i dwóch audycjach radiowych (program 3 PR - „Przyrodnicy z pasją” oraz program 1PR – „Radio dzieciom”, będą w całości promocją Błękitnej Szkoły)

Nadal regularnie współpracujemy z miesięcznikiem „Helska Bliza” i dostarczamy do redakcji artykuły dotyczące najświeższych wydarzeń oraz imprez, w których bierze udział Stacja Morska IO UG w Helu. Z artykułami tymi można również zapoznać się na naszych stronach internetowych www.fokarium.pl oraz www.morswin.pl. Przez cały rok 2010 edukatorki napisały 26 artykułów do „Helskiej Blizy” i na w/w strony internetowe, pięć do „Dziennika Bałtyckiego” i jeden do czasopisma „FRAGILE”.

W czasie wakacji, ferii zimowych i świąt po raz kolejny zorganizowałyśmy ciąg wolontariatów, czyli praktyk dla uczniów oraz studentów w fokarium. Wzorem lat ubiegłych były one skierowane do zdolnych i zainteresowanych sprawami przyrody morza uczniów powyżej 16 roku życia oraz studentów. W roku 2010 wzięło w nich udział 116 wolontariuszy, do których obowiązków należało m.in. dbanie o czystość w fokarium i obsługa ruchu turystycznego, ale także przygotowywanie pokarmu dla fok oraz pomoc w ich karmieniu i treningach medycznych.

Przez cały rok 2010 w zajęciach lekcyjnych „Błękitnej Szkoły” udział wzięły 142 grupy z 3827 słuchaczami (Tab.1). Przeprowadzono łącznie 975 godzin lekcyjnych, w tym 58 godzin lekcji, 665 godzin zajęć kursowych jednodniowych i 252 godziny zajęć dwudniowych. Największa liczba osób przypadała na ciepłe miesiące wiosenne (kwiecień – 505 osób, maj – 646 osób; patrz Tab.2).

Najczęściej wybieranymi tematami były:

- Bałtyckie foki
- Mieszkańcy Bałtyku i ich siedliska
- Morświny, delfiny i inne walenie w Bałtyku
- Bałtyk – najśłodsze morze świata
- Dlaczego giną bałtyckie gatunki fauny i flory

Tabela 1. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów biorących udział w zajęciach Błękitnej Szkoły w 2010 roku.

	Ilość zajęć	Liczba godzin	Ilość uczniów
Lekcja	29	58	855
Kurs 1dn.	95	665	2464
Kurs 2dn.	18	252	508
RAZEM	142	975	3827

Tabela 2. Frekwencja ilości zajęć, liczby godzin i uczniów w Błękitnej Szkole w poszczególnych miesiącach (01.01 – 31.12) w roku 2010.

Miesiąc	Rodzaj zajęć	Liczba grup	Liczba godzin	Liczba słuchaczy
STYCZEŃ	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	6	42	143
	2 dniowe	0	0	0
suma		6	42	143
LUTY	lekcja	0	0	0
	1 dniowe	7	49	186
	2 dniowe	0	0	0
suma		7	49	186
MARZEC	lekcja	1	2	28
	1 dniowe	8	56	231
	2 dniowe	0	0	0
suma		9	58	259
KWIECIEŃ	lekcja	5	10	169
	1 dniowe	11	77	278
	2 dniowe	2	28	58
suma		18	115	505
MAJ	lekcja	6	12	188
	1 dniowe	10	70	281
	2 dniowe	6	84	177
suma		22	166	646
CZERWIEC	lekcja	5	10	169
	1 dniowe	5	35	120
	2 dniowe	4	56	100
suma		14	101	389
LIPIEC	lekcja	2	4	45
	1 dniowe	1	7	24
	2 dniowe	0	0	0
suma		3	11	69

SIERPIEŃ	lekcja	2	4	50
	1 dniowe	1	7	23
	2 dniowe	0	0	0
suma		3	11	73
WRZESIEŃ	lekcja	3	6	62
	1 dniowe	10	70	256
	2 dniowe	4	56	111
suma		17	132	429
PAŹDZIERNIK	lekcja	4	8	118
	1 dniowe	13	91	331
	2 dniowe	1	14	26
suma		18	113	475
LISTOPAD	lekcja	1	2	26
	1 dniowe	15	105	398
	2 dniowe	1	14	36
suma		17	121	460
GRUDZIEŃ	Lekcja	0	0	0
	1 dniowe	8	56	193
	2 dniowe	0	0	0
suma		8	56	193
RAZEM		142	975	3827

Ilość osób uczestniczących w warsztatach Błękitna Szkoła w miesiącach ciepłych (kwiecień – czerwiec oraz wrzesień) jest zdecydowanie wyższa niż w pozostałej części roku. Wynika to z tego, iż warunki pogodowe sprzyjają odbywaniu zajęć również w terenie, co sprawia, że zajęcia są jeszcze bardziej atrakcyjne. Grupą wiekową, która stanowiła większość biorących udział w zajęciach w 2010r. była młodzież ze szkół podstawowych (66 grup – Tab.3)

Najczęściej przeprowadzaną formą zajęć były warsztaty jednodniowe (95– Tab.1). Na zajęcia przyjeżdżały głównie szkoły z województwa pomorskiego (114 grup – Tab.4), które wykorzystywały fakt, iż zajęcia były dla nich bezpłatne. Dla szkół z pozostałych województw największym obciążeniem finansowym były zapewne koszty dojazdu oraz noclegu w Helu. Ze względu na zbyt duże zainteresowanie w stosunku do warunków, którymi dysponowaliśmy (jedna sala wykładowa), dużej ilości grup nie udało się zapisać na zajęcia.

Ilość uczestników zajęć w „Błękitnej Szkole” przez 11 lat wyniosła łącznie 3827 osób (Tab.5).

Tabela 3. Ilość grup biorących udział w zajęciach „Błękitnej Szkoły” w 2010r.

Rodzaj szkoły	Ilość grup
Przedszkole	2
Szkoła podstawowa	66
Gimnazjum	41
Szkoła ponadgimnazjalna	26
Inne (studenci/dorośli)	7
Suma:	142

Tabela 4. Ilość grup biorących udział w zajęciach „Błękitnej Szkoły” w 2010r. z poszczególnych województw

Województwa	Ilość grup
dolnośląskie	1
kujawsko-pomorskie	6
lubelskie	-
lubuskie	-
łódzkie	1
małopolskie	-
mazowieckie	7
opolskie	1
podkarpackie	-
podlaskie	-
pomorskie	114
śląskie	1
świętokrzyskie	1
warmińsko-mazurskie	-
wielkopolskie	8
zachodnio-pomorskie	2
inne	-
Suma:	142

Tabela 5. Ilość osób na zajęciach w „Błękitnej Szkole” w latach 2000-2010

Rodzaj zajęć	Lata										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Lekcja	1760	2343	1837	1309	1545	1706	1231	1218	910	910	855
Zajęcia kursowe	26	757	1351	2039	2379	2729	2685	2585	2370	2516	2972
Razem	1786	3100	3188	3348	3924	4435	3916	3803	3280	3426	3827
SUMA:	38033										